

กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน
ในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

A PROCESS TO SUPPORT THE FIVE PRECEPTS OBSERVATION FOR QUALITY OF
LIFE OF PEOPLE IN MAE-TUM SUB-DISTRICT,
PAYAMENGRAI DISTRICT, CHANGRAI PROVINCE

พระชวลิต จีรวฑฒโน^๑

Phra Chawarit Ciravaddhano

พระครูโกศัยพัฒนบัณฑิต,ผศ.ดร.^๒

Phrakhru Kosaipattanapundit, Asst. Prof. Dr.

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์ คือ (๑) เพื่อศึกษาหลักศีล ๕ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนา เถรวาท (๒) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย (๓) เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เป็นการวิจัยแบบผสมวิธีโดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) ผลการวิจัย พบว่า

๑. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลระดับความคิดเห็นต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก (\bar{X} = ๓.๖๒) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ปัญหาอุปสรรค ในการรักษาศีล ๕

^๑ นิสิตระดับบัณฑิตศึกษา หลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

^๒ อาจารย์ประจำหลักสูตรพุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพระพุทธศาสนา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่

ของประชาชน ในศีลข้อที่ ๑ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (\bar{X} = ๓.๖๔) ในประเด็นเกี่ยวกับการประกอบอาชีพของประชาชนที่ส่งผลต่อการฆ่าสัตว์ และการทอดทิ้งสัตว์เลี้ยง รongลงมาคือ ศีลข้อที่ ๓ สื่อต่าง ๆ ส่งต่อผลกระทบต่อพฤติกรรม และการแต่งตัวในสังคมเปลี่ยนไป ศีลข้อที่ ๔ พุดโกหกเพื่อเอาตัวรอด และพูดระรานคนอื่นด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย ศีลข้อที่ ๒ ขาดการอบรมทางคุณธรรมจริยธรรม และสังคมในปัจจุบันทำให้ต้องเอาตัวรอด ศีลข้อที่ ๕ สังคมไทยเป็นสังคมสังสรรค์มีการวางจำหน่ายสุรายาเสพติดให้โทษเป็นจำนวนมากและสามารถหาซื้อได้ง่าย

๒. กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของการพัฒนาคุณภาพชีวิตประชาชนในเขตตำบลแม่ต้า อำเภอยางป่าสัก จังหวัดเชียงราย จากการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการในการส่งเสริมเพื่อให้มีชีวิตความเป็นอยู่ที่ดียิ่งขึ้น พบว่าศีลข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิตใช้กระบวนการจัดอบรมเข้าค่ายปฏิบัติธรรม และให้ความรู้เรื่องการปฏิบัติตามหลักศีล ๕ ศีลข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน ใช้กระบวนการจัดอบรมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาทางเศรษฐกิจ โดยใช้ภูมิปัญญาชาวบ้านที่มีอยู่เดิม จะสามารถนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้มีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับทุกคนครอบครัว ศีลข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว ใช้กระบวนการจัดโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน การเข้าค่ายพุทธบุตรเน้นสร้างศีลธรรมให้เกิดขึ้นในตัวของเยาวชน ศีลข้อที่ ๔ ด้านสังคม ใช้กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน ด้วยการเข้าร่วมกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน และการฝึกสมาธิ ศีลข้อที่ ๕ ด้านสุขภาพ ใช้กระบวนการจัดกิจกรรมสันทนาการสานสัมพันธ์ในชุมชน รมรงค์สร้างคุณค่าให้แก่ผู้เลิกดื่มสุราและเลิกเสพยาเสพติดด้วยการสร้างกำลังใจ และให้การยอมรับ เพื่อคืนคนดีสู่สังคม

คำสำคัญ: กระบวนการส่งเสริม, ศีล ๕, การพัฒนาคุณภาพชีวิต

ABSTRACT

This research aims : 1) to study the five precepts in Theravada Buddhist Scripture, 2) to study the problems and obstacles in the five precepts of the people in Mae Tam Sub-district, Phaya Meng Rai District, Chiang Rai province, and 3) to study the process of supporting to observe the five precepts for qualitative life development of people in Mae-Tum Sub-district, Phaya Meng Rai District, Chiang Rai Province. This study was the mixed methods research. The quantitative research methods was done by collecting data using questionnaire and data were analyzed by means and standard

deviation. The qualitative research was done by using both documentary and in-depth interviews methods. The results were as follows :

1) In the results of the data analysis on the problems. and obstacles to the 5 precepts of the people in Mae Tam Sub-district, Phaya Meng Rai District, Chiang Rai Province overall, it was found that the opinions were at a high level ($\bar{x} = 3.62$). When considering each side, it was found that the barriers to keeping the 5 precepts of the people in the 5 precepts no.1 are the highest ($\bar{x} = 3.64$). On issues related to the occupation of the people that affect the killing of animals and the abandonment of pets. Secondary is the 5 precepts no.3 is the media and the dress in society changed. The 5 precept no.4 lie to survive and scold others with rude words. The 5 precept no.2 lack of moral training and society today must survive and The 5 precept no.5 Thai society is a social society, there are many liquor drug distribution and can be easily purchased.

2) The process of supporting to observe the five precepts for qualitical life development of people in Mae-Tum Sub-district, Phaya Meng Rai District, Chiang Rai Province based on data analysis. The study on the problems and obstacles to the preservation of the 5 precepts to develop the process of promotion for a better life, found that, the 5 precept no.1 : Life insurance; use the process of training in meditation camps and knowledge about the practice of the precepts. The 5 precept no.2 : Property collateral; the process of training participants to participate in economic development using the existing folk wisdom. It can lead to a good quality of life. Have the right to a standard of living adequate for every family. The 5 precept no.3 : family security; use the project to promote moral and ethics for youth. The Buddhist camp. The morality of the youth. The 5 precept no.4 : Social security; Use the process of building good relationships with one another by participating in community activities and meditation. The 5 precept no.5 : health security; use the process of organizing community activities. Campaign to create value for those who quit drinking and quit drug addiction by encouraging and accept to return good people to society.

Keywords : A Process to Support; The Five Precepts; Quality of Life Developpent

บทนำ

ประเทศไทยในปัจจุบันประกอบด้วย ๓ สถาบันหลักที่เป็นเอกลักษณ์ของชนชาติไทย อันได้แก่ ชาติ ศาสนา (พระพุทธศาสนา) และพระมหากษัตริย์ ที่เป็นที่ยึดเหนี่ยวในการอยู่ร่วมกัน หล่อหลอมให้คนไทยเกิดความรักความสามัคคี และอยู่ร่วมกันอย่างสันติสุขมาอย่างยาวนาน บนพื้นฐานของการดำเนินชีวิตตามหลักพระพุทธศาสนา เพราะสังคมไทยนับถือพระพุทธศาสนาเป็นส่วนใหญ่ ถือว่าเป็นศาสนาประจำชาติ การดำเนินชีวิตของคนไทย และวัฒนธรรมต่าง ๆ ได้รับความอิทธิพลหล่อหลอมด้วยหลักธรรมคำสอน ตามหลักพระพุทธศาสนา โดยมีหลักธรรมที่เป็นเบื้องต้นในการนำมาใช้ในชีวิตประจำวัน คือ ศีล โดยศีลเป็นกำลังไม่มีที่เปรียบ ศีลเป็นอาวุธสูงสุด เป็นเครื่องประดับอย่างประเสริฐสุด ศีลเป็นเกาะอย่างอัศจรรย์ เป็นเลิศในโลกนี้^๓ เพราะคนมีศีล ย่อมมีสุขดังที่พระสงฆ์สรูป อานิสงส์ของศีลทุกครั้งเวลาที่รับ ศีล ๕ ใจความว่า “ศีลทำให้อยู่ดี ไปดี ศีลทำให้ได้โภคสมบัติ ศีลทำให้หมดทุกข์ หมดโศก หมดโรค หมดภัย สิ้นกรรม สิ้นเวร เป็นเส้นทางนำไปสู่พระนิพพาน^๔

สังคมไทยในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงบริบทไปตามกระแสแห่งโลกยุคโลกาภิวัตน์ และความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ทำให้มีผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตเกิดปัญหาสังคมมากมายที่เกิดขึ้นล้วนโยงใยถึงกันเป็นลูกโซ่ เป็นปัจจัยเกื้อหนุนซึ่งกันและกัน เมื่อเกิดวิกฤตขึ้นในด้านใดด้านหนึ่งของสังคมไทยนั้นหมายถึงว่า ผลพวงจากวิกฤตนั้นย่อมกระทบต่อระบบในสังคมนั้นด้วย เช่น บ้านเมืองปัจจุบันเกิดภาวะวิกฤต เพราะเป็นผลกระทบจากภาวะทางเศรษฐกิจทรุดตัว นักการเมือง บุคคลในสังคมหวังเพื่อจะกอบโกยผลประโยชน์เป็นส่วนตัวมากขึ้น ประชาชนอดอยากมากขึ้น จึงเป็นภาวะวิกฤตทางสังคมเมื่อบุคคลในสังคม มีมากขึ้นความเห็นแก่ตัวมากขึ้น สภาพสิ่งแวดล้อมรอบตัวจึงไม่มีคนเอาใจใส่ดูแลจนเกิดเป็นภาวะวิกฤตทางสิ่งแวดล้อม ถึงเวลาแล้วที่สังคมไทยจะต้องนำกระบวนการทัศน์ทางพระพุทธศาสนา มาปรับใช้ตามความเหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ในขณะนี้โดยเฉพาะอย่างยิ่งในหลักของศีล ที่เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิต

การส่งเสริมการรักษาศีล ๕ นั้น จึงมีความสำคัญเพราะเนื่องจากสภาพปัญหาต่าง ๆ เนื่องจากความเจริญก้าวหน้าด้านต่าง ๆ ทำให้เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองการปกครอง และด้านเทคโนโลยี โดยเฉพาะสังคมไทยมีการรับค่านิยมจากต่างประเทศ ทำให้เกิดความแตกต่างมากมาย เป็นสาเหตุของปัญหาต่าง ๆ ตามมา ประเทศชาติเกิดวิกฤตทางสังคม

^๓ สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน), **ฝึกใจ**, พิมพ์ครั้งที่ ๕, (กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ธรรมะ อมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชิ่ง, ๒๕๕๗).

^๔ พระครูสิริปริยัตยานุศาสตร์ (ดวงจันทร์ คุดตาสีโล), **คนมีศีล ดินมีบุญ**, (เชียงใหม่ : บริษัท นันทพันธ์ ปริ้นติ้ง จำกัด, ๒๕๕๙), หน้า ข.

เช่น ปัญหาความเหลื่อมล้ำทางสังคมที่เห็นได้ชัดเจนมากขึ้น ถือเป็นปัญหาหลักของสังคมไทย ซึ่งความเหลื่อมล้ำด้านเศรษฐกิจและสังคม การเมือง ทำให้เกิดปัญหาของความแตกแยกเห็นแก่ตัว ขาดความรัก ความสามัคคี เป็นประเด็นปัญหาต่อการ ที่จะพัฒนาชาติ จึงต้องมีการส่งเสริมให้สังคม ต้องได้รับการแก้ไขสร้างภูมิคุ้มกันหรือจัดปัญหาให้หมดไป เมื่อกล่าวถึงความสำคัญของการรักษาศิล ๕ มาแล้วนั้น ย่อมเป็นหลักธรรมทางพระพุทธศาสนา เช่น การไม่พยาบาทเบียดเบียนซึ่งกันและกัน ไม่ลักไม่ฉ้อของผู้อื่นด้วยตนเอง ไม่ประพฤตินอกคฤหาสน์ ไม่พูดจาโกหก หลอกลวงผู้อื่น ไม่ดื่มสุราเมรัยและสิ่งเสพติดให้โทษ เป็นต้น อาจเป็นวิธีการหนึ่งที่จะสามารถเสริมสร้างความเป็นอยู่อย่างสงบสุขของคนในสังคมได้

จากความสำคัญของหลักศีล และสภาพปัญหาวิกฤตทางสังคมที่เกิดขึ้นท่านเจ้าประคุณสมเด็จพระมหาธีรราชเจ้าคุณคณาจารย์ ผู้ปฏิบัติหน้าที่สมเด็จพระสังฆราช จึงประกาศนโยบาย “โครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕”^๕ ซึ่งมีวัตถุประสงค์หลักที่สำคัญอยู่ ๓ ประการ คือ ประการแรก เพื่อถวายเป็นพระราชกุศลแด่พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดช และสมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ ประการที่สอง เพื่อเป็นการเสริมสร้างความปรองดองสมานฉันท์ ลดปัญหาความขัดแย้ง สร้างความมั่นคงให้เกิดขึ้นกับประชาชน และประการที่สาม เพื่อให้ประชาชนได้นำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาใช้ในการดำเนินชีวิตอย่างมีความสุข โดยมีพระเดชพระคุณพระพรหมเสนาบดี เจ้าคณะภาค ๗ เป็นประธานคณะกรรมการขับเคลื่อนโครงการ นับว่าเป็นคุณูปการอย่างยิ่งต่อประเทศไทยและสังคมโลก

ประชาชนในเขตตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย เป็นชุมชนชนากลาง ที่ได้น้อมนำหลักศีล ๕ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินชีวิต และได้เข้าร่วมโครงการหมู่บ้านรักษาศิล ๕ ซึ่งได้มีการดำเนินโครงการ และขับเคลื่อนนโยบายเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยที่สุด คือ ความสงบสุขในการดำเนินชีวิตของประชาชนตามหลักพระพุทธศาสนา เพราะในเขตตำบลแม่ต๋ำ ประชาชนล้วนนับถือพระพุทธศาสนาทั้งสิ้น แต่ที่ผ่านมากการดำเนินโครงการยังขาดการมีส่วนร่วม และการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับการรักษาศิล ๕ ว่าอยู่ในบริบทที่สามารถทำได้แค่ไหนบ้าง และจะส่งผลดีต่อคุณภาพการดำเนินชีวิตอย่างไร ซึ่งเรื่องนี้ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมขององค์กรพระพุทธศาสนาในชุมชน เช่น บ้าน วัด โรงเรียน ร่วมกันเพื่อที่จะช่วยทำให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ในเรื่องของการรักษาศิล และนำไปสู่การปฏิบัติได้อย่างถูกต้อง

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาในเรื่องของกระบวนการส่งเสริมการรักษาศิล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยมุ่งให้เกิดการมีส่วนร่วมขององค์กรพระพุทธศาสนาและชุมชนประชาชนในพื้นที่ เพื่อนำมาพัฒนาคุณภาพชีวิต และช่วย

^๕ ศสช., คู่มือแนวทางการดำเนินงานตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศิล ๕” ระยะที่ ๓ (ระยะยาว), (กรุงเทพมหานคร : สำนักงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศิล ๕”, ๒๕๕๘), หน้า ๑๒.

แก้ปัญหาอย่างเป็นระบบ ด้วยการนำเอาหลักธรรมทางศาสนา คือ ศีล ๕ ประยุกต์เข้ากับการดำรงชีวิตในปัจจุบัน และยังช่วยลดปัญหาให้กับสังคม ส่งผลให้สังคมมีความสุข

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

๑. เพื่อศึกษาหลักศีล ๕ ในคัมภีร์พระพุทธศาสนาเถรวาท
๒. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาและอุปสรรค ในการรักษาศีล ๕ ของประชาชน ในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย
๓. เพื่อศึกษากระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในเขตตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้ศึกษาได้กำหนดขอบเขตของเนื้อหา โดยการทบทวนเอกสารจากพระไตรปิฎกเอกสารตำราผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยศึกษาประเด็นที่เกี่ยวข้องกับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ขอบเขตด้านตัวแปร

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตด้านตัวแปรเป็น ๒ ประเภท คือ

- ๑) ตัวแปรต้นได้แก่ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วยเพศ สถานภาพ อายุ ระดับการศึกษา รายได้
- ๒) ตัวแปรตามได้แก่กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย ได้แก่ ศีลข้อที่ ๑ ศีลข้อที่ ๒ ศีลข้อที่ ๓ ศีลข้อที่ ๔ ศีลข้อที่ ๕

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จำนวน ๕,๐๐๕ คน และผู้ให้ข้อมูลสำคัญซึ่งมีคุณสมบัติสอดคล้องกับประเด็นสาระสำคัญของ การวิจัย จำนวน ๑๘ รูป/คน

ขอบเขตด้านพื้นที่

ผู้ศึกษาได้กำหนดพื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลปะ ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” ผู้วิจัยได้ใช้การวิจัยแบบ ผสานวิธี (Mixed Methods Research) โดยใช้การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires) โดยใช้สูตรคำนวณขนาด กลุ่มตัวอย่างของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane)^๖ จำนวน ๓๗๐ คน และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview) จากกลุ่มตัวอย่างโดยวิธีเจาะจง^๗ (Purposive Sampling) จากกลุ่มเป้าหมาย ๑๘ รูป/คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

๑. การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaires)
๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In depth Interview)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

๑. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแจกแบบสอบถามกับกลุ่มเป้าหมายคือ ประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย จำนวน ๓๗๐ คน ซึ่งในการแจกแบบสอบถามผู้ศึกษาได้นำแบบสอบถามไปแจกและเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตัวเอง
๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจะสัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In Depth Interview) และทำการบันทึกข้อมูลโดยการจดบันทึก

^๖ อภินันท์ จันตะณี, การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยทางธุรกิจ, (ฝ่ายบัณฑิตศึกษาคณะวิทยาการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๙), หน้า ๓๕.

^๗ สุวิมล ติरणานท์, ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์, พิมพ์ครั้งที่ ๑๐, (กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕), หน้า ๑๗๐.

การวิเคราะห์ข้อมูล

๑. การวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป เพื่อการวิจัยทางสังคมศาสตร์
๒. การวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์โดยวิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis Technique) พร้อมทั้งนำเสนอโดยวิธีการพรรณนาอ้างอิงคำพูดของบุคคล

สรุปผลการวิจัย

๑. ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ประชาชนที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น เพศหญิง จำนวน ๑๙๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๓.๘ มีสถานภาพแต่งงานแล้ว จำนวน ๑๗๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗.๖ มีอายุ ๓๑ - ๔๐ ปี จำนวน ๘๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๒๔.๐ มีระดับการศึกษาปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน ๑๓๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๓๖.๒ มีรายได้ ๕,๐๐๐ - ๑๐,๐๐๐ บาท จำนวน ๑๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๐.๐

๒. พฤติกรรม และปัญหาอุปสรรคในการรักษาстил ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ประชาชนมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาстил ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๖๒$) และเมื่อจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมร อำไพรุ่งเรือง^๑ ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการละเมิดстил ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า พุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๗๖ คน คิดเป็น ร้อยละ ๗๗.๒๑ รักษา บางข้อ จำนวน ๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๑.๙๑ รักษาทุกข้อ และจำนวน ๕๓ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๐.๘๘ ไม่รักษาข้อใดเลย เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า จำนวน ๓๐๙ คน ปัจจุบันนี้ รักษาстилข้อ ๒ รองลงมา คือ ๒๗๙ คน รักษาстилข้อ ๓ ข้อ ๑ ข้อ ๕ และ ข้อ ๔ ตามลำดับ

^๑ อมร อำไพรุ่งเรือง, “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการละเมิดстил ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้านสามารถนำมาอภิปรายผลวิจัย ได้ดังนี้

๑) ศีลข้อที่ ๑ ด้านหลักประกันชีวิต พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหาและอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.60$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับการประกอบอาชีพจึงเกิดการฆ่าสัตว์ ทอดทิ้งสัตว์เลี้ยง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลพร อุ้นเจ้าบ้าน^๙ ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาพฤติกรรมกรรณานำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหาร ส่วนตำบล เสนอข้อมูลปัญหากรรณานำศีล ข้อ ๑ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ ชุมชนยังไม่มีทางเลือกในการเลี้ยงชีพจึงเกิดการฆ่าสัตว์เพื่อเป็นอาหาร มักทำร้ายกันด้วยอารมณ์

๒) ศีลข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.57$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีปัญหาอุปสรรคเกี่ยวกับขาดการอบรมทางคุณธรรมจริยธรรม และสังคมในปัจจุบันทำให้ต้องเอาตัวรอด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมร อำไพรุ่งเรือง^{๑๐} ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมกรรณารักษาและการละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า พุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน ๒๐๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๑.๒๗ ไม่เคยหยิบเอาสิ่งของของเพื่อนมาใช้ส่วนตัวโดยไม่ได้รับอนุญาต จำนวน ๒๘๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕๘.๗๓ เคยหยิบเอาสิ่งของของเพื่อนมาใช้ส่วนตัวโดยไม่ได้รับอนุญาต และ โดยสาเหตุหลัก ๆ คือ ถือว่าเป็นเพื่อนกันคงไม่เป็นไร จำนวน ๑๕๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๖ รองลงมาคือ การหยิบยืมสิ่งของเล็กน้อยเป็นเรื่องธรรมดา จำนวน ๑๔๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๓ ไม่มีเวลาซื้อของใช้ส่วนตัวเพราะงานยุ่ง และของเพื่อนก็เหมือนของเรา จำนวน ๒๑ คน คิดเป็นร้อยละ ๖ จำนวน ๑๖ คน คิดเป็นร้อยละ ๕ ตามลำดับ

๓) ศีลข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีความ

^๙ วิไลพร อุ้นเจ้าบ้าน, “ศึกษาพฤติกรรมกรรณานำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๐} อมร อำไพรุ่งเรือง, “การศึกษาพฤติกรรมกรรณารักษาและการละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร”, *วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต*, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

คิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๙$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับ สื่อต่าง ๆ ส่งต่อผลกระทบพฤติกรรม และการแต่งตัวในสังคมเปลี่ยนไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน^{๑๑} ศึกษาวิจัยเรื่อง “ศึกษาพฤติกรรมกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหาร และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่าผู้บริหาร และสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล เสนอข้อมูลปัญหาการนำศีลข้อ ๓ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ การขาดจิตสำนึกไม่รู้จักพอ

๔) ศีลข้อที่ ๔ ด้านสังคม พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๘$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการพูดโกหกเพื่อเอาตัวรอด และพูดระรานคนอื่นด้วยถ้อยคำที่หยาบคาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมร อำไพรุ่งเรือง^{๑๒} ศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชนกรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัยพบว่า พุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร จำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๗.๑๙ ไม่เคยพูดโกหกกับเพื่อน และจำนวน ๔๕๒ คน คิดเป็นร้อยละ ๙๒.๘๑ เคยพูดโกหกกับเพื่อน โดยสาเหตุหลักๆ คือ เป็นการอ้ากัันให้สนุกสนาน จำนวน ๒๖๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๔๗ รองลงมา คือ เพื่อหลีกเลี่ยงความผิดที่ทำกับเพื่อน จำนวน ๑๐๙ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙ การโกหกระหว่างเพื่อนๆ เป็นเรื่องธรรมดา สาเหตุอื่น ๆ คือ เพื่อให้เพื่อนสบายใจ และเป็นความนิยมระหว่างเพื่อน ๆ ด้วยกัน จำนวน ๑๐๔ คน คิดเป็นร้อยละ ๑๙ จำนวน ๔๘ คน คิดเป็นร้อยละ ๙ และจำนวน ๓๕ คน คิดเป็นร้อยละ ๖ ตามลำดับ

๕) ศีลข้อที่ ๕ ด้านสุขภาพ พบว่า ประชาชนมีความคิดเห็นต่อสภาพปัญหา และอุปสรรคในการรักษาศีล ๕ ของประชาชนในตำบลแม่ต๋ำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = ๓.๕๖$) และเมื่อพิจารณาในแต่ละข้อพบว่า มีปัญหาเกี่ยวกับการวางจำหน่ายและหา

^{๑๑} วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน, “ศึกษาพฤติกรรมกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

^{๑๒} อมร อำไพรุ่งเรือง, “การศึกษาพฤติกรรมการรักษาและการละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชนกรุงเทพมหานคร”, **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต**, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ซึ่งง่าย และสังคมไทยเป็นสังคมสังสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน^{๓๓} ศึกษาวิจัย เรื่อง “ศึกษาพฤติกรรมกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วน ตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร” ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วน ตำบล เสนอข้อมูลปัญหา การนำศีลข้อ ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวัน คือ สังคมไทยเป็นสังคมสังสรรค์ นิยมดื่มสุรา ในงานต่างๆ ทำให้ขาดสติ ส่งผลให้เกิดอุบัติเหตุ และมีวงจำหน่ายทั่วไป

๓. กระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชน ในเขตตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ในสภาพสังคมปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว จนทำให้มนุษย์เราต้องมาปรับปรุง และพัฒนารูปแบบการใช้ชีวิตให้สอดคล้อง และรองรับกับสถานการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคต การใช้ชีวิตอยู่ร่วมกันของมนุษย์ในสังคมหนึ่ง ๆ จะต้องมีกติกายกเว้นซึ่งกันและกัน จากการสัมภาษณ์ ผู้ให้ข้อมูลที่สำคัญ จำนวน ๑๘ รูป/คน ทำให้ทราบกระบวนการส่งเสริมการรักษาศีล ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ตำ อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย

ศีลข้อที่ ๑ ด้านประกันชีวิต การนำหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาช่วยขัดเกลาจิตใจ โดยการจัดอบรมเข้าค่ายฝึกปฏิบัติธรรมให้ความรู้เกี่ยวกับการรักษาศีล ๕ เน้นเรื่องผลของการปฏิบัติ ตามหลักของศีล ๕ ทำให้เกิดความเมตตา กรุณา มองเห็นชีวิต มองเห็นความสุขทางกาย และจิตใจของผู้อื่น และสัตว์ต่าง ๆ เหมือนกับชีวิตของตน ให้ละเว้นจากการฆ่าสัตว์ และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ และไม่คิดมุ่งร้ายหรือเบียดเบียนผู้อื่น ช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความเต็มใจ

ศีลข้อที่ ๒ ด้านทรัพย์สิน การกินคืออยู่ดีโดยการพัฒนาทางเศรษฐกิจจะสามารถนำไปสู่การมีคุณภาพชีวิตที่ดีได้ รวมไปถึงการให้ความคุ้มครองในกรรมสิทธิ์ มีสิทธิในความมั่นคงทางสังคม มีสิทธิในมาตรฐานการครองชีพที่เพียงพอสำหรับทุกคนรอบครัว และความเป็นอยู่ที่ดีของตนเองและครอบครัว รวมทั้ง การได้รับอาหาร เครื่องนุ่งห่มที่อยู่อาศัย และการดูแลสุขภาพทางการแพทย์ และการบริการทางสังคม ที่จำเป็นแก่การค้า และเด็กที่จะได้รับการดูแล และการช่วยเหลือพิเศษ และทุกคนมีสิทธิในการศึกษา

ศีลข้อที่ ๓ ด้านครอบครัว หลักคุณธรรมจริยธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตที่ดี ตั้งอยู่ในกรอบของหลักศีล ๕ ช่วยขัดเกลาจิตใจของประชาชน และเยาวชนชุมชนให้เกิดจิตใจมั่นคง มีความรักเดียวใจเดียว ไม่มีมากในกาม ประพฤติปฏิบัติด้วยความสุจริต ประพฤติในสิ่งที่ดีงาม โดยการ จัดโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมแก่เยาวชน การเข้าค่ายพุทธบุตร เน้นสร้างศีลธรรมให้เกิดขึ้นในตัวของเยาวชน เพื่อที่จะสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางสังคมได้

^{๓๓} วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน, “ศึกษาพฤติกรรมกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิก องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร”, วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔).

ศิลปข้อที่ ๔ ด้านสังคม การพูดจาด้วยวาจาสุจริต พูดสิ่งที่ถูกต้อง และดีงาม ละเว้นการพูดคำหยาบ คำไม่สุภาพที่จะทำให้ผู้อื่นเกิดโทสะ สร้างความสัมพันธ์ที่ดีซึ่งกันและกัน โดยการฝึกสมาธิ การเข้าร่วมกิจกรรม กับสังคม หรือหน่วยงานต่าง ๆ ใช้เวลาว่างบำเพ็ญประโยชน์เพื่อชุมชน ให้ความร่วมมือกับสังคมในด้านต่าง ๆ

ศิลปข้อที่ ๕ ด้านสุขภาพ การเสริมสร้างชุมชนให้เข้มแข็ง เพื่อให้ชาวบ้านชักชวนคนในชุมชนงดเหล้าได้อย่างทั่วถึงและได้ผล การรณรงค์สร้างคุณค่าให้แก่ผู้เล็กเต็ม สร้างค่านิยม ใหม่ ๆ ให้แก่เด็ก สร้างกิจกรรมสนทนากาสนสัมพันธ์ ที่สำคัญ คือ การสร้างกำลังใจต่อเนื่อง ให้การยอมรับในการเข้าสังคม ให้ความสำคัญกับสุขภาพ การออกกำลังกาย อย่างสม่ำเสมอ บริโภคอาหารอย่างถูกสุขลักษณะ เป็นการพัฒนาให้ร่างกายมีความแข็งแรง สร้างเสริมสุขภาพจิตใจที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ผลจากการวิจัยเรื่อง “กระบวนการส่งเสริมการรักษาศิลป ๕ เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชาชนในตำบลแม่ต้า อำเภอพญาเม็งราย จังหวัดเชียงราย” มีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

๑. การที่จะสร้างความสงบสุขของชุมชนจนไปถึงระดับชาติ ควรที่จะส่งเสริมสนับสนุนการปฏิบัติตามหลักศิลป ๕ อย่างจริงจัง

๒. หน่วยงานของรัฐ เอกชน สถาบันการศึกษาต่าง ๆ ควรร่วมกับทางคณะสงฆ์ กำหนดนโยบายส่งเสริมให้ประชาชนรักษาศิลป ๕ กันให้มากขึ้น สร้างให้เห็นเป็นรูปธรรม จนสามารถนำไปปฏิบัติได้

๓. คณะสงฆ์ควรจัดกิจกรรมส่งเสริมศิลปธรรมจริยธรรมหรือรณรงค์เกี่ยวกับการรักษาศิลป ๕ ให้มากขึ้น เพื่อให้เข้าใจศิลป ๕ ที่ถูกต้อง และสามารถนำไปเป็นหลักในการดำเนินชีวิตประจำวันได้

๔. ควรส่งเสริมให้ประชาชนสนใจ และเข้าใจเรื่องของศิลป และโทษของการละเมิดศิลป ๕ ส่งเสริมให้เยาวชนเข้าค่ายคุณธรรมหรือค่ายพุทธบุตร เข้มงวดกับการจัดระเบียบสังคม ปราบปรามอบายมุขทุกรูปแบบ เพื่อปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรม

๕. เพื่อเป็นการลดปัญหา และความขัดแย้งในสังคม และการเบียดเบียนกันเพื่อผลประโยชน์ของส่วนตนหรือของกลุ่มตน (ทุจริตต่อหน้าที่) รัฐจึงควรจัดฝึกหัดอบรมเยาวชนให้มีศิลปโดยการจัดโครงการระยะสั้น ๆ เพื่อพัฒนาจิตใจ โดยมุ่งถึงการไม่เบียดเบียนหรือการอยู่ร่วมกันโดยสงบสุขในสังคม ไม่เบียดเบียนตนเอง และผู้อื่นทางกายและวาจาที่เป็นพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

๑. ควรจะมีการศึกษาถึงสาเหตุของพฤติกรรมการล่วงละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชนในเชิงลึก ว่ามีสาเหตุมาจากอะไร และควรแก้ไขอย่างไร
๒. ควรจะมีการศึกษาถึงพฤติกรรมที่ถูกต้องและเหมาะสมตามหลักเบญจศีลและเบญจธรรมสำหรับเยาวชนไทยในอนาคต
๓. ควรจะมีการศึกษาเรื่องศีล ๕ ที่เป็นพื้นฐานของการดำเนินชีวิตรวมทั้งปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของประชาชนในการรักษาศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชนให้ครอบคลุมทุกกลุ่มสาขาอาชีพ
๔. ควรจะได้มีการศึกษาวิจัยถึงวิธีการนำศีล ๕ ไปใช้กับชีวิตประจำวันและผลสัมฤทธิ์หรืออานิสงส์ที่ได้จากการรักษาศีล ๕ ที่เป็นรูปธรรม

เอกสารอ้างอิง

- คสช. **คู่มือแนวทางการดำเนินงานตามโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕” ระยะที่ ๓ (ระยะยาว).** กรุงเทพมหานคร : สำนักงานโครงการสร้างความปรองดองสมานฉันท์ โดยใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนา “หมู่บ้านรักษาศีล ๕”, ๒๕๕๘.
- พระครูสิริปริยัตยานุศาสน์ (ดวงจันทร์ คุตตสีโล). **คนมีศีล ดินมีบุญ.** เชียงใหม่ : บริษัทนันทพันธ์ปริ้นติ้ง จำกัด, ๒๕๕๙.
- วิไลพร อุ่นเจ้าบ้าน. “ศึกษาพฤติกรรมกรรมการนำศีล ๕ ไปใช้ในชีวิตประจำวันของผู้บริหารและสมาชิกองค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอตะพานหิน จังหวัดพิจิตร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.
- สมเด็จพระญาณสังวร สมเด็จพระสังฆราช สกลมหาสังฆปริณายก (เจริญ สุวฑฺฒโน). **ฝึกใจ,** พิมพ์ครั้งที่ ๕. กรุงเทพมหานคร : อมรินทร์ธรรมะ อมรินทร์ปริ้นติ้งแอนด์พับลิชิ่ง, ๒๕๕๗.
- สุวิมล ติरणันท์. **ระเบียบวิธีการวิจัยทางสังคมศาสตร์,** พิมพ์ครั้งที่ ๑๐. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, ๒๕๕๕.
- อภิรักษ์ จันตะณี. **การใช้สถิติวิเคราะห์ข้อมูล สำหรับการวิจัยทางธุรกิจ.** ฝ่ายบัณฑิตศึกษาคณะวิทยาการการจัดการ : มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, ๒๕๔๙.
- อมร อำไพรุ่งเรือง. “การศึกษาพฤติกรรมกรรมการรักษาและการละเมิดศีล ๕ ของพุทธศาสนิกชน กรุงเทพมหานคร”. **วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต.** บัณฑิตวิทยาลัย : มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, ๒๕๕๔.

